

بسم الله الرحمن الرحيم

شفیعه محشر فاطمه معصومه سلام الله علیها دختری بهشتی که بوی مادر می دهد

در میان فرزندان ائمه اطهار علیهم السلام و ذریه پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله، دردانه باب الحوائج موسی بن جعفر علیهما السلام همانند ماه شب چهارده در آسمان شیعه می درخشد. بانویی که مشهور به «معصومه» شد تا آینه عصمت مادر گرانقدرش حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها باشد. بانویی که زیارتش بهشت را برای دوستداران و پیروانش ضمانت می کند و هر که برای دیدار بارگاه او قدمی بردارد مانند آن است که خورشید خراسان علیه السلام را در غربت طوس، زیارت کند و پاداشش بهشت ابدی است. چنان که امام رضا علیه السلام فرمودند:

«مَنْ زَارَهَا فَلَهُ الْجَنَّةُ؛ کسی که خواهرم معصومه را در قم زیارت کند، بهشت از آن اوست.»

شیخ حر عاملی، تفصیل وسائل الشیعه، ج 14، ص 567، مؤسسة آل البيت (ع) - قم، چاپ: اول،

1409 ق.

یکی از الطاف خدای رحمان به بندگان در هنگامه قیامت، بخشیده شدن به واسطه شفاعت خوبان است. هر چند جاهلان، قصد آن را دارند که مقام بانوان مسلمان را کم ارزش جلوه دهند و به جهانیان بگویند که بانوی مسلمان محدود و محصور است، اما برخلاف سیاه‌نمایی آنان، بانوی کرامت همانند مادر بزرگوارش به لطف خدا شفیع محشر شد تا دستگیر بندگان باشد.

در توشه زیارتی که از سوی امام معصوم علیه السلام در مورد حضرت معصومه سلام الله علیها به شیعیان رسیده، فرازی بیان شده که نشان از مقام والای حضرتش دارد؛ آنجا که در قابل ضریح مطهر می ایستی و کریمه اهل بیت علیهم السلام را می‌خوانی و با اطمینان خاطر می‌گویی: «يَا فَاطِمَةَ

اشْفَعِي لِي فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِّنَ الشَّأْنِ؛ ای فاطمه! مرا در بهشت (برای رفتن به بهشت) شفاعت بفرما؛ چراکه همانا تو در نزد خداوند دارای شأن و منزلت بلندی هستی.»

محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج99، ص267، دار إحياء التراث العربي - بيروت، چاپ: دوم، 1403 ق.

اما در شرح و تفسیر این کلمات نورانی دو وجه بیان شده که هر دو به معنای بشارت بهشت است:

معنای نخست؛

زائر هنگامی که بانوی کرامت را صدا می زند از او می خواند: «ای فاطمه! مرا برای رفتن به بهشت، شفاعت بنما!» بر اساس این سخن، زائر از محضر بانوی کرامت می خواهد تا در روز قیامت او را برای رفتن به بهشت شفاعت نماید.

این سخن، مضمون روایتی است که امام صادق علیه السلام سالها قبل از ولادت حضرت معصومه سلام الله علیها در توصیف شخصیت ایشان فرموده است: «إِنَّ قُمَّ الْكُوفَةَ الصَّغِيرَةَ أَلَّا إِنَّ لِلْجَنَّةِ ثَمَانِيَةَ أَبْوَابٍ ثَلَاثَةٌ مِنْهَا إِلَى قُمَّ تُقْبَضُ فِيهَا امْرَأَةٌ مِنْ وُلْدِي اسْمُهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُوسَى وَ تُدْخَلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي الْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ؛ قم کوفه کوچک ماست . بدانید که خدای رحمان برای برای بهشت جاودانش، هشت درب قرار داده که سه درب آن به سوی شهر قم است. زنی در شهر قم وفات می کند که از فرزندان من و نامش فاطمه دختر موسی است. در قیامت با شفاعت او تمام شیعیانم وارد بهشت می شوند.»

محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج57، ص228، دار إحياء التراث العربي - بيروت، چاپ: دوم، 1403 ق.

فاطمه معصومه سلام الله علیها شفیعه محشر شد تا در هنگامه حزن و اندوه قیامت، با شفاعتش، شادی قلوب بندگان خدا باشد و از آنان دستگیری کند و به لطف او بهشت میزبانان باشد؛ چرا

که خدای رحمان، شفاعت از بندگانش را تنها به برگزیدگان بخشیده است. فاطمه معصومه سلام‌الله‌علیها مصداق همان آیه نورانی است که از سوی پروردگار جهانیان بیان شده، آیه ای که شفاعت را تنها به اذن و اجازه خالق هستی می‌داند. قرآن می‌فرماید: «مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ [البقرة/255] چه کسی جز به اذن او، در نزد او شفاعت کند؟»

این کلام نورانی خدای رحمان، همان مقام شفاعتی است که به بندگان شایسته و انتخاب شده‌اش عنایت کرده تا در روز حساب و جواب، مقام رفیع و والای آنان برای اهل محشر شناخته شود. خوشا بر احوال آنان که در دنیا فاطمه معصومه سلام‌الله‌علیها را شناختند تا در قیامت شفیعه آنان باشد.

معنای دوم؛

محب و پیرو خاندان اهل بیت علیهم‌السلام همان که به حضور بانوی با کرامت مشرف می‌شود و در کنار مضجعش او را صدا می‌زند، از او می‌خواهد: «يَا فَاطِمَةَ اشْفَعِي لِي فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِنَ الشَّأْنِ؛ ای فاطمه! مرا در بهشت (برای رفتن به بهشت) شفاعت بفرما؛ چراکه همانا تو در نزد خداوند دارای شأن و منزلت بلندی هستی.»

محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج99، ص267، دار إحياء التراث العربي - بيروت، چاپ: دوم، 1403

ق.

معنای این سخن آن است که مؤمن، هنگامی که از صحرای محشر گذر کرد و به بهشت فراخوانده شد، در رضوان الهی شفاعت کریمه اهل بیت علیهم‌السلام شامل حالش شود و به درجات اعلاای قرب الهی راه داده شود. خدای رحمان به شفاعت بندگان برگزیده اش در قرآن اشاره می‌کند. آن بندگانی که در دنیا هادی مخلوقات بودند و در قیامت نیز از سوی خدای متعال، شفیع گنهکاران می‌شوند.

پروردگار جهانیان در قرآن کریم می‌فرماید: «لَا يَشْفِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ * يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ [الأنبياء/27، 28] هرگز در

سخن بر او پیشی نمی‌گیرند؛ و (پیوسته) به فرمان او عمل می‌کنند. آنچه فراروی آنان و آنچه پشت سرشان است می‌داند و جز برای کسی که [خدا] رضایت دهد، شفاعت نمی‌کنند و خود از بیم او هراسانند.»

جناب جابر جعفی یکی از شیعیانی است که در زمره یاران امام محمد بن علی باقر العلوم علیهما السلام شمرده شده، او می‌گوید، روزی از امام علیه السلام شنیدم که می‌فرمودند: «و قالوا اتخذ الرحمن ولدا سبحانه بل عباد مكرمون، و أوماً بیده إلی صدره، و قال: لا يسبقونه بالقول و هم بأمره يعملون* يعلم ما بین أیدیهم و ما خلفهم و لا یشفعون إلا لمن ارتضى و هم من خشيته مشفقون؛ و [مشركان] گفتند: خدای رحمان صاحب فرزند است. منزّه است او. بلکه آنان بندگان گرامی و ارجمندند. در این هنگام امام باقر العلوم علیه السلام به سوی خود اشاره کرده و فرمودند: هرگز در سخن بر او پیشی نمی‌گیرند؛ و (پیوسته) به فرمان او عمل می‌کنند. آنچه فراروی آنان و آنچه پشت سرشان است می‌داند و جز برای کسی که [خدا] رضایت دهد، شفاعت نمی‌کنند و خود از بیم او هراسانند.»

بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج 3، ص 812، رقم: 7128، مؤسسه بعثه - قم، چاپ: اول،

1374 ش.

آری؛ امامان معصوم علیهم السلام همان شفیعیان برگزیده روز محشرند و فاطمه معصومه سلام الله علیها نیز که از خاندان رسالت است، آنچنان که اهل بیت علیهم السلام در مناقب حضرتش فرموده اند، با اذن خالق خود، از مؤمنین و مومنات شفاعت می‌کند.

آیات قرآن و احادیث نورانی پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و وارثان رسالت سلام الله علیهم اجمعین، بیان کننده آن هستند که بهشت دارای درجات و طبقاتی متفاوت و مجزای از یکدیگر است و انسان مؤمن بر اساس عملش در طبقات هشتگانه آن جای می‌گیرد.

قرآن کریم می فرماید: «وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ [الأحقاف/19] و برای هر يك در [نتیجه] آنچه انجام داده‌اند درجاتی است و تا [خدا پاداش] اعمالشان را تمام بدهد؛ و آنان مورد ستم قرار نخواهند گرفت.»

مولای عالم، امیرمؤمنان علیه‌السلام نیز در کلمات گوهریار خود به طبقات و درجات متفاوت بهشت اشاره کرده و پیرامون آن می‌فرماید:

«دَرَجَاتٌ مُتَفَاضِلَاتٌ وَ مَنَازِلٌ مُتَفَاوِتَاتٌ لَا يَنْقَطِعُ نَعِيمُهَا وَ لَا يَطْعَنُ مُقِيمُهَا وَ لَا يَهْرَمُ خَالِدُهَا وَ لَا يَبْأَسُ سَاكِنُهَا ؛ درجاتی فروتر و برتر و منزل‌هایی متفاوت است که نعمت‌های آن قطع نمی‌گردد و جای‌گزیده در آن، کوچ نمی‌نماید و جاویدان در آن، پیر نمی‌گردد، ساکن در آن هیچ‌گاه نیازمند نمی‌گردد.»

شریف الرضی، نهج البلاغة (للصبي صالح)، ص116، هجرت - قم، چاپ: اول، 1414 ق.

اما باید گفت در بهشت نعیم و یا جنات عدن و یا فردوس برین و مقامات و طبقات دیگر بهشت، آن‌گاه که مومن وارد هرکدام از آن درجات شود، امید دارد تا شفاعت دختر باب الحوائج و خواهر خورشید خراسان و آینه تمام نمای حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله‌علیهم، شامل حالش شود و در اعلی مراتب قرب الهی در کنار اهل بیت علیهم‌السلام او را جایگاه و مقام دهد.

چرا شفاعت در بهشت، دور از انتظار باشد از کریمه اهل بیت سلام‌الله‌علیها که جواد الائمه علیه‌السلام در بیان ارزش و پاداش زیارتش فرموده: «مَنْ زَارَ عَمَّتِي يَوْمَ فَلَهُ الْجَنَّةُ؛ هر کس عمه مرا در قم زیارت کند، بهشت از آن اوست.»

محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج48، ص316، دار إحياء التراث العربي - بيروت، چاپ: دوم،

1403 ق.

بی جهت نیست که فاطمه معصومه سلام‌الله‌علیها همنام مادرش فاطمه زهرا سلام‌الله‌علیها نامیده شد؛ چرا که مادر گرامی اش نیز شفیعه شده تا از امت پدرش خاتم‌الأنبياء صلی‌الله‌علیه‌وآله شفاعت کند. آنجا که سیدالمرسلین صلی‌الله‌علیه‌وآله از آن ملک مقرب الهی پرسیدند:

«قُلْتُ حَبِيبِي جَبْرَائِيلُ وَ لِمَ سُمِّيَتْ فِي السَّمَاءِ الْمَنْصُورَةَ وَ فِي الْأَرْضِ فَاطِمَةَ قَالَ سُمِّيَتْ فِي الْأَرْضِ فَاطِمَةَ لِأَنَّهَا فُطِمَتْ شَيْعَتَهَا مِنَ النَّارِ وَ فُطِمَ أَعْدَاؤُهَا عَنْ حُبِّهَا وَ هِيَ فِي السَّمَاءِ الْمَنْصُورَةُ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ يَغْنِي نَصْرَ فَاطِمَةَ لِمُجِيبِهَا ؛ ای حبيب من جبرئیل، چرا [فاطمه] در آسمان منصوره و در زمین فاطمه نامیده شده است؟ امین وحی گفت: بدین سبب در زمین فاطمه نامیده شده که شیعیانش را از آتش جهنم رهایی می بخشد و دشمنانش از محبت او بهره ای نخواهند داشت. اما در آسمان بدین جهت منصوره نامیده شده؛ چراکه خداوند می فرماید: «وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ [الروم/ 5] و در آن روز است که مؤمنان به سبب نصرت و یاری خدا شادمان می گردند؛ [آری او] هرکس را بخواهد، یاری می دهد.»

محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج 43، ص 4، دار إحياء التراث العربي - بيروت، چاپ: دوم،

1403 ق.